provincie
Limburg

Provinciale Staten

Clustercode	PP	**Uw kenmerk**	-
Ons kenmerk	DOC-00984397	**Maastricht**	25 september 2026
Bijlage(n)	1	**Verzonden**	25 september 2026

Onderwerp
Sonderend stuk inzake ondersteuning Clusterplan Chemelot *'Strategische Autonomie door Circulaire Chemie'*

Geachte Staten,

Hierbij bieden wij u het Sonderend stuk inzake Ondersteuning Clusterplan Chemelot *'Strategische Autonomie door Circulaire Chemie'* aan. Dit ter sonderende bespreking in de Statencommissie Economie & Samenleving van 9 oktober 2026.

Gedeputeerde Staten van Limburg

voorzitter

secretaris

Limburglaan 10
6229 GA Maastricht

Postbus 5700
6202 MA Maastricht

+31 43 389 99 99
www.limburg.nl

provincie
Limburg

Sonderend stuk

Programma en Projecten

Onderwerp Ondersteuning Clusterplan Chemelot *'Strategische Autonomie door Circulaire Chemie'*

Onderwerp

Ondersteuning Clusterplan Chemelot *'Strategische Autonomie door Circulaire Chemie'*.

Samenvatting

Uw Staten worden verzocht te reflecteren op het voornemen van ons college om het Clusterplan Chemelot *'Strategische autonomie door circulaire chemie'* onder voorwaarden financieel te ondersteunen. Hiermee beogen wij uitvoering te geven aan de *'2e gewijzigde motie 3262 Smeets c.s. inzake Red Chemelot'*.
Chemelot is van groot belang voor de Limburgse economie, werkgelegenheid, innovatiekracht en strategische autonomie van Nederland en Europa. Het clusterplan is gericht op versterking van het concurrentievermogen, verduurzaming, verbeteren van de milieu- en leefomgeving, circulariteit en het behoud van kritieke productieketens. Het clusterplan beoogt € 1,6 tot € 1,7 miljard aan private investeringen mogelijk te maken. Voor het resterende deel van de financieringsopgave, gericht op specifieke clusterknelpunten die niet of niet alleen via generieke regelingen en investeringsfondsen kunnen worden opgelost, wordt een indicatieve publieke maatwerkbijdrage van € 150 miljoen gevraagd.

Ons college is voornemens uw Staten voor te stellen hiervoor een bestemmingsreserve *Maatwerk Chemelot* van maximaal € 75 miljoen te vormen, uitgaande van aantoonbaar privaat commitment en een evenredige bijdrage van het Rijk. Deze middelen kunnen dan binnen een afwegingskader worden ingezet voor concrete projecten die aantoonbaar bijdragen aan de doelen van het Clusterplan. Met dit Sonderend stuk vragen wij uw Staten om te reflecteren op de voorgestelde aanpak, de financiële uitgangspunten en de voorwaarden waaronder provinciale ondersteuning verantwoord en doelmatig kan worden vormgegeven.

Vraag aan PS

Uw Staten worden verzocht tijdens de sonderende bespreking te reflecteren op de door ons College voorgenomen voorwaardelijke (financiële) ondersteuning van het Clusterplan Chemelot *'Strategische autonomie door circulaire chemie'*.

Limburglaan 10
6229 GA Maastricht

Postbus 5700
6202 MA Maastricht

+31 43 389 99 99
www.limburg.nl

In het Clusterplan is voor clustermaatwerk een indicatieve publieke (maatwerk)bijdrage gevraagd van € 150 miljoen, gericht op specifieke clusterknelpunten die niet of niet alleen via generieke regelingen en investeringsfondsen kunnen worden opgelost. Hiertegenover staan € 1,6-1,7 miljard private investeringen. Uitgangspunt van de Provincie is een evenredige bijdrage van het Rijk en Provincie in de maatwerkbijdrage. Ons College is voornemens een bestemmingsreserve *Maatwerk Chemelot* ter hoogte van € 75 miljoen voor clustermaatwerk Chemelot te vormen, gericht op het ondersteunen van concrete projecten binnen het clusterplan '*Strategische autonomie door circulaire chemie'*, voor zover deze projecten aantoonbaar bijdragen aan de doelen uit het Clusterplan. Voor financiering van deze projecten stellen we strikte voorwaarden, die opgenomen worden in een afwegingskader. De eerste contouren van dit afwegingskader voor de bestemmingsreserve *Maatwerk Chemelot* leggen we tevens sonderend aan uw Staten voor.

<u>Sonderend stuk</u>
Het voorstel ziet deels op het budgetrecht en deels op wensen & bedenkingen van uw Staten. Conform amendement 232 is de procedure wensen en bedenkingen aangepast en wordt ons voornemen eerst sonderend aan uw Staten voorgelegd.

<u>Statenvoorstel</u>
Na de sonderende bespreking in de commissie ESA wordt het Sonderend Stuk uitgewerkt tot een Statenvoorstel dat voor de commissie ESA voor wensen en bedenkingen en het budgetrecht worden geagendeerd.

Aanleiding en bestuurlijke context

Chemelot is van groot belang voor de Limburgse economie. Niet alleen als industrieel cluster en innovatiecentrum, maar ook als pijler onder de brede welvaart in de regio. In het door uw Staten voor de periode 2024-2027 vastgestelde beleidskader '*Werken aan een toekomstbestendige economie*' wordt de verduurzaming van Chemelot gezien als een majeure integrale ontwikkeling. Daarbij wordt ingezet op het behouden en versterken van de economische motorfunctie van Chemelot voor Limburg op een veilige en duurzame wijze. In dat verlengde is de propositie '*Limburgs bod voor een duurzaam Chemelot'* opgesteld en aangeboden aan het Rijk. Met deze propositie committeert de regio zich aan een duurzame en innovatieve toekomst voor Chemelot. De Rijkscoalitie zet, met haar coalitieakkoord *'Aan de slag, Bouwen aan een beter Nederland' 2026-2030 van D66, VVD en CDA,* in op een groene industrie en lagere uitstoot om daarmee ook strategisch autonomer te worden.

In de kamerbrief van de minister en staatssecretaris van Klimaat en Groene Groei van 9 juli 2026[1] over het Clusterplan Chemelot schrijven zij het volgende: “Het clusterplan laat zien dat uitvoering van de projecten de concurrentiekracht van het cluster weer kan herstellen en leidt tot CO_2-reductie en lagere impact op milieu en leefomgeving. Door uitvoering van de projecten kan de economische activiteit op het cluster behouden blijven en daarmee de bijdrage van Chemelot aan de welvaart, werkgelegenheid en strategische onafhankelijkheid van Nederland. Het is positief dat de doelen en ambities van het Clusterplan aansluiten op de ambities van het kabinet. […] De bedrijven op Chemelot, de provincie Limburg en het kabinet zijn gemotiveerd om dit clusterplan verder uit te werken en hier samen een succes van te maken.”

Motie Red Chemelot
Met de ‘*2e gewijzigde motie 3262 Smeets c.s. inzake Red Chemelot’* heeft uw Staten ons opgeroepen samen met de rijksoverheid een actieve rol te spelen in het voorbereiden van bindende lange termijn afspraken tussen bedrijven, overheden en kennisinstellingen en leiderschap te pakken en indien nodig met een voorstel aan uw Staten te komen.

Middels diverse mededelingen portefeuillehouder hebben we uw Staten geïnformeerd over relevante ontwikkelingen rond Chemelot en de voortgang van de uitvoering van de motie. In tabel 1 treft u hiervan een overzicht aan.

Tabel 1: Relevante kennisgevingen

Datum	Mededeling Portefeuillehouder
9 juli 2025	Document Limburg - Mededeling portefeuillehouder inzake geactualiseerde propositie ‘Limburgs bod voor een duurzaam Chemelot’, brief gedeputeerde Satijn van 24-6-2025 (GS DOC-00795936) - iBabs Publieksportaal
17 november 2025	Mededeling portefeuillehouder inzake actualiteiten Chemelot, brief gedeputeerde Satijn van 11-11-2025 (GS DOC-00850165) Limburg - iBabs Publieksportaal
15 juni 2026	Mededeling portefeuillehouder inzake Clusterplan Chemelot 'Strategische Autonomie door Circulaire Chemie', brief gedeputeerde Satijn van 15-6-2026 (GS DOC-00939704) Limburg - iBabs Publieksportaal
9 juli 2026	Mededeling portefeuillehouder inzake clusterplan Chemelot en Kamerbrief, brief gedeputeerde Satijn van 9-7-2026 (GS DOC-00944680) Limburg - iBabs Publieksportaal

[1] https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2026Z16045&did=2026D36259

In dit sonderende stuk beschrijven wij de inzet en aanpak die we willen doen in de (financiële) ondersteuning van het Clusterplan Chemelot *'Strategische autonomie door circulaire chemie'* waarmee we invullen willen geven aan de *'2e gewijzigde motie 3262 Smeets c.s. inzake Red Chemelot'*. Uw Staten worden verzocht tijdens de sonderende bespreking hierop te reflecteren.

Bevoegdheid

Het voorliggende stuk is sonderend in opmaat richting het uiteindelijke Statenvoorstel.
Gelijktijdig met het Statenvoorstel ontvangt u ook een eerste tranche aan concrete projecten uit het clusterplan, welke in aanmerking komen voor een bijdrage uit de bestemmingsreserve *Maatwerk Chemelot*.
Het uiteindelijke PS-besluit betreft de wettelijke bevoegdheid van uw Staten voor het uiten van wensen en bedenkingen en het budgetrecht.

Context

Publiek belang en beoogd maatschappelijk effect

Belang voor Limburg, Nederland en Europa

Chemelot is van groot belang voor de Limburgse economie. Niet alleen als industrieel cluster en innovatiecentrum, maar ook als pijler onder de brede welvaart in de regio. In een provincie die richting 2040 zonder migratie aan arbeidspotentieel dreigt te verliezen en waar de verhouding tussen werkenden en niet-werkenden verder onder druk komt te staan, is het behoud én de duurzame doorontwikkeling van Chemelot essentieel. Het cluster biedt hoogwaardige werkgelegenheid, versterkt de arbeidsproductiviteit en draagt bij aan de innovatiekracht van Limburg.

Het Chemelot-cluster is de laatste decennia uitgegroeid tot een van de meest geïntegreerde chemiecomplexen van Europa, met 60 verbonden fabrieken en 200 bedrijven. Op het Chemelot-terrein is de snelgroeiende Brightlands Chemelot Campus gelegen, één van de campussen van nationaal belang. Samen zorgen de site en campus voor ca. 8.000 directe arbeidsplaatsen en een veelvoud aan indirecte arbeidsplaatsen.

Autonomie voor Nederland en Europa

Ook voor de strategische autonomie van Nederland en Europa is Chemelot van belang. Het cluster vervult een sleutelrol in de productie van kritieke moleculen en basisgrondstoffen voor sectoren als voedselvoorziening, defensie, gezondheidszorg en de maakindustrie. Op Chemelot worden acht moleculen geproduceerd die in Europees verband zijn aangemerkt als potentiële kritieke moleculen, terwijl het cluster bovendien beschikt over unieke waardeketens, waaronder die voor acrylonitril en kunstmest-gerelateerde producten.

Chemelot is daarbij goed voor circa 6% van de Europese ammoniakproductie, circa 20% van de nitraatmeststoffen en circa 27% van het ammoniumsulfaat.

Behoud en verduurzaming van deze productiecapaciteit zijn van direct belang om de afhankelijkheid van import uit niet-Europese markten te beperken en de leveringszekerheid van essentiële grondstoffen en materialen te versterken. Tegen de achtergrond van geopolitieke spanningen en een toenemende afhankelijkheid van landen buiten Europa, waaronder China en de Verenigde Staten, is een sterk en toekomstbestendig Chemelot daarom niet alleen een economisch belang, maar ook een strategisch belang. Door in te zetten op circulaire chemie, hernieuwbare energie en herbruikbare grondstoffen draagt het clusterplan eraan bij dat Nederland minder kwetsbaar wordt voor verstoringen op internationale energie- en grondstoffenmarkten en meer grip houdt op vitale industriële ketens.

Versterken concurrentiekracht

Tegelijk staat de industriële basis van Limburg onder druk. Tegen die achtergrond is het behoud van Chemelot een strategische keuze. Door in te zetten op vergroening, circulariteit en innovatie kan Chemelot uitgroeien tot een motor van kwalitatieve groei: meer economische waarde per gewerkt uur, met toekomstbestendige banen en een sterkere concurrentiepositie voor Limburg binnen Nederland en Noordwest-Europa.

Verduurzaming

De bedrijven op Chemelot willen samen de eerste klimaat neutrale, circulaire en competitieve chemische site van Europa realiseren. Met de propositie *Limburgs bod voor een Duurzaam Chemelot* ondersteunt de Provincie Chemelot deze transitie.

Om te kunnen verduurzamen moeten bedrijven investeren. De industrie op Chemelot bevindt zich, net als de gehele Nederlandse en Europese industrie, in een uitdagende economische situatie, mede als gevolg van hoge energieprijzen en (oneerlijke) concurrentie uit derde landen. Tegelijkertijd is de chemiesector cruciaal voor het behalen van de Nederlandse klimaatdoelen (55% reductie in 2030 t.o.v. 1990). Een verdere versnelling van verduurzaming is nodig (gezien de realisatie van 37% reductie in 2024 t.o.v. 1990). Deze transitie staat echter onder druk door afnemende globale competitiviteit, terwijl het nationale belang vraagt om behoud van kritieke chemische ketens. Vanwege de hoge integratiegraad van fabrieken en daarmee van bedrijven op Chemelot is samenwerking op clusterschaal nodig om impact op schaal te realiseren.

Integraal clusterplan

In het verlengde van de *‘2e gewijzigde motie 3262 Smeets c.s. inzake Red Chemelot’* hebben wij samen met het kabinet aan de clusterregisseur Chemelot en Executive Director Chemelot verzocht om met de betrokken bedrijven een gezamenlijk gedragen clusterplan uit te werken.

Een clusterplan met een integraal toekomstperspectief voor Chemelot, gericht op de versterking van het concurrentievermogen, verduurzaming, CO_2-reductie en behoud van werkgelegenheid, strategische autonomie en economische activiteit. Zo komen we van het ‘wat’ uit het *Limburgs Bod voor een Duurzaam Chemelot* naar het ‘hoe’ van de concrete actie die dringend nodig is.

Het Clusterplan dient inzichtelijk te maken welke inzet en bijdrage private partijen leveren aan het slagen van het gezamenlijke toekomstplan en welke verzoeken aan de overheid daaruit voortvloeien.

Op 15 juni 2026 hebben de Executive Director en de Clusterregisseur Chemelot, met steun van de bedrijven, het clusterplan *'Strategische autonomie door circulaire chemie'* opgesteld. Het plan schetst een integraal toekomstperspectief voor Chemelot, waarin concurrentiekracht, verduurzaming en weerbaarheid een belangrijke rol vervullen. Uitvoering van het clusterplan versterkt de competitiviteit van Chemelot. Tegelijk worden wezenlijke stappen gezet richting klimaatneutraliteit en circulariteit. Een sterk en vooral duurzaam Chemelot maakt Nederland en Noordwest Europa minder afhankelijk van kritieke grondstoffen en materialen uit het buitenland.

Het clusterplan Chemelot is erop gericht om Chemelot te ontwikkelen tot een concurrerend, circulair en in hoge mate klimaatneutraal chemiecluster, met behoud van kritieke moleculen en strategische productieketens in Nederland en Europa. Concreet is de lange termijn ambitie om de uitstoot in 2045 terug te brengen van circa 4 Mton naar circa 1 Mton CO_2, het aandeel circulaire en hernieuwbare grondstoffen te laten groeien naar circa 80%, de internationale concurrentiekracht structureel te versterken en de productie van de voor Europa strategisch relevante moleculen en materialen te behouden.

De beoogde resultaten van het clusterplan ‘*Strategische autonomie door circulaire chemie’* met onderliggende projectenportfolio zijn:

- € 280 tot 310 mln. per jaar verbetering van het verdienvermogen;
- 1,0 Mton CO_2-reductie;
- 0,3 Mt gebruik van circulaire grondstoffen;
- € 1,6 tot 1,7 miljard investeringen.

Het overgrote deel van de investeringsbesluiten door de private partijen is voorzien tot eind 2027. Daarmee wordt een eerste majeure stap in de verduurzaming van Chemelot op korte termijn gezet.

<u>Groei cluster</u>

Het Clusterplan bevat naast projecten voor transitie van de huidige industrie ook initiatieven die bijdragen aan een verdere groei van Chemelot. Daarbij wordt ingezet op nieuwe (groei)markten en waarde-/grondstofketens. Zo ontwikkelt FUREC RWE een techniek waarbij niet-recyclebaar restafval omgezet wordt in circulaire methanol of waterstof. Reju wil een polykatoen-recyclefabriek bouwen waardoor textielafval omgezet wordt naar nieuw Polyester. En Helix ontwikkelt een chemische recyclinginstallatie die plastic afval omzet in circulaire nafta.

Om deze impact te realiseren wordt met het plan om een gezamenlijke inzet van bedrijven en overheden gevraagd. Daarbij is oog voor het cluster als geheel, inclusief de onderlinge ketens, de gedeelde voorzieningen en de Brightlands Chemelot Campus met haar krachtige innovatie-ecosysteem.

Gelijk speelveld

Voor uitvoering van het clusterplan is een aantal randvoorwaarden hiervoor in te vullen. Naast de gevraagde financiële middelen betreffen deze randvoorwaarden voor een belangrijk deel beleidskeuzes van het Rijk en de Europese commissie ten aanzien van het creëren van een gelijk concurrentie speelveld, zoals ook aangekondigd in het coalitieakkoord en de kamerbrief[2]. Daarnaast blijft de tijdige aanleg van de benodigde infrastructuur van essentieel belang, in de vorm van de hoogspanningsverbinding Maasbracht – Einighausen en de landelijke Waterstof backbone (prioritair) en leidingen voor CO_2 transport.

Initiëren private investeringen

De voorgestelde acties uit het Clusterplan moeten leiden tot private investeringen en daarmee tot behoud van huidige en nieuwe werkgelegenheid. Vanwege de gevoelde urgentie is ons College bereid een stap naar voren te zetten en zowel de private partijen als ook de Rijksoverheid nog nadrukkelijker te vragen dit ook te doen en zich ook financieel te committeren aan het clusterplan.

Clustermaatwerk

Het Clusterplan toont de structurele en fundamentele behoefte aan tot versterking van het cluster door versterking van de concurrentiekracht, verduurzaming en weerbaarheid. Het plan geeft met een projectportfolio van twaalf fundamentele projecten en een strategisch project een doorkijk hoe deze clusterdoelen bereikt kunnen worden.
Zoals in de mededeling portefeuillehouder inzake het Clusterplan en Kamerbrief[3] aangegeven zijn we samen met de Chemelot-partijen en het Rijk met het clusterplan als raamwerk aan de slag gegaan om het plan en de projecten verder te concretiseren en zo steeds stappen te zetten richting de gewenste investeringen. Sinds de oplevering van het Clusterplan is de projectenportefeuille inhoudelijk duidelijker geworden. Tegelijk is deze ook dynamischer: onder invloed van mondiale ontwikkelingen veranderende uitgangspunten, overnametrajecten en financiële behoeften. Bij enkele projecten is de ontwikkelrichting aangepast door veranderende marktomstandigheden, bijvoorbeeld op het gebied van energie, grondstoffen of afzet. Tegelijk zijn er projecten die hun bestaande route richting investeringsbesluit blijven volgen. En ook zijn er projecten die zich nog in een fase bevinden waarin plannen verder worden uitgewerkt en geconcretiseerd.

---

[2] Industriebeleid | Tweede Kamer der Staten-Generaal

[3] Document Limburg - Mededeling portefeuillehouder inzake clusterplan Chemelot en Kamerbrief, brief gedeputeerde Satijn van 9-7-2026 (GS DOC-00944680) - iBabs Publieksportaal

In afstemming met de private partijen en het Rijk nemen we de projecten die op korte termijn besluitrijp zijn mee in het uiteindelijke Statenvoorstel, volgend op dit Sonderend Stuk.

De financiële vragen verschillen per project en per fase. In sommige gevallen gaat het om ontwikkelkosten in de aanloop naar een investeringsbesluit. In andere gevallen kan het gaan om een tijdelijke overbrugging van investeringskosten voor de daadwerkelijke realisatie. Daarnaast blijven er ook strategische integratieprojecten in beeld, die vooral van belang zijn voor de bredere samenhang en ontwikkeling van het cluster.

Dit alles onderstreept dat het in het Clusterplan genoemde bedrag van € 150 miljoen niet moet worden gezien als een vast bedrag per project. Het betreft een afgeronde, indicatieve referentie op basis van de financiële vragen die bij indiening in beeld waren. Daarbij geldt dat niet alle projecten toen, of nu, een concrete financieringsvraag hebben.

De financiële vraag die uit het clusterplan voortkomt, kan voor het overgrote deel ingevuld worden vanuit generieke, veelal Rijksregelingen zoals de NIKI en SDE++, als ook vanuit investeringsfondsen zoals InvestNL en het eind dit jaar beschikbare Brightlands Future Fund (BFF). In geval van het BFF gaat het hier ook om investeringen in noodzakelijke infrastructuur of randvoorwaarden.

Er zijn echter ook financiële vragen, waarin bestaand instrumentarium niet voorziet. Aanvullend wordt dan ook financieel maatwerk gevraagd van zowel het Rijk als de Provincie voor een geschat bedrag van € 150 miljoen om de private investeringen van € 1,6 – 1,7 miljard los te maken.

<u>Perspectief</u>
Chemelot behoort in Europa tot de meest concurrerende chemiesites. Dit laten externe analyses en benchmarks zien. Aangezien het voorliggende plan de concurrentiepositie verder verbetert, kunnen daarmee kritieke chemische ketens (van nationaal belang) behouden blijven. ‘Als het hier niet lukt, lukt het nergens’ aldus het clusterplan.

Het Rijk heeft het nationale belang van Chemelot al onderstreept en haar motivatie uitgesproken om van het clusterplan een succes te maken. Daarmee zal het Rijk zich nog meer inspannen voor het invullen van de benodigde randvoorwaarden . Dit alles moet leiden tot de beoogde private investeringen.

Financiën: financiële impact en beoogd instrumentarium
In het Clusterplan Chemelot is voor clustermaatwerk een indicatieve publieke bijdrage gevraagd van € 150 miljoen, gericht op specifieke clusterknelpunten die niet of niet alleen via generieke regelingen kunnen worden opgelost.

De daadwerkelijke financiële inzet van de Provincie is op dit moment nog niet volledig te bepalen, omdat:
- de projecten nog nader uitgewerkt worden, inclusief de benodigde private commitments;
- de mate van revolverendheid nog per arrangement moet worden beoordeeld;
- het Rijk nog niet heeft besloten over een financiële bijdrage.

Voorwaardelijk uitgangspunt van de Provincie is privaat commitment en een evenredige bijdrage van het Rijk. Derhalve ligt voor de Provincie een indicatieve inzet van maximaal € 75 miljoen in de rede, onder voorbehoud van nadere uitwerking en formele besluitvorming door het Rijk. Met het Rijk zijn wij hierover in constructief overleg, waarbij de besluitvorming aan de Rijkszijde bij de Voorjaarsnota 2027 wordt verwacht.

Aangezien bij de diverse projecten nog steeds sprake is van veel inhoudelijke dynamiek, is het vertrekpunt niet een volledige projectmatige allocatie maar de vorming van een bestemmingsreserve via een daartoe te nemen Instellingsbesluit door uw Staten. Deze bestemmingsreserve of ‘intern fonds’ zoals genoemd in het uitvoeringskader Sturing in Samenwerking 4.0 (SiS), geeft ons College de budgettaire ruimte om het passende financiële instrument (denk hierbij met name aan leningen en subsidies) in te kunnen zetten op het moment dat een project voldoende ontwikkeld is. Uw Staten sturen met name op de voorwaarden voor aanwending en uitvoering via een door haar vast te stellen afwegingskader voor de inzet van deze bestemmingsreserve.

Een bestemmingsreserve past goed bij de noodzaak om de gewenste uitvoeringskracht, slagvaardigheid en snelheid te realiseren die in deze opgave van de Provincie gevraagd wordt. De dynamiek van -vooral mondiale- ontwikkelingen vergt flexibiliteit om in te kunnen spelen op veranderende uitgangspunten en financiële behoeften.

Het beoogde instrumentarium betreft de inzet van projectsubsidies en leningen. Vanuit de bestemmingsreserve *Maatwerk Chemelot* wordt een mix van deze instrumenten ingezet. Uitgangspunt is dat de bestemmingsreserve *Maatwerk Chemelot* maximaal revolverend is. Voor initiatieven/projecten ter verbetering van de concurrentiekracht is de inzet van uitsluitend revolverend instrumentarium voorzien. Voor majeure projecten gericht op CO_2-reductie en circulariteit, die tevens ook de positie van Chemelot als integraal cluster versterken, is de inzet van subsidie-instrumentarium als terugvaloptie optioneel. Op basis van de nu voorliggende projectenportfolio wordt de van subsidies indicatief op maximaal € 15 tot 25 mln. ingeschat.

Met de bestemmingsreserve van € 75 miljoen wordt de totale uitgave en daarmee het risico bij de Provincie gemaximeerd op € 75 miljoen. Bij het verstrekken van revolverende instrumenten is tevens een dotatie aan de risicoreserve nodig conform SiS 4.0. De dotatie verhoogt niet het risico voor de Provincie en houdt het uitgangspunt in stand dat de Provincie een bijdrage kan leveren tot € 75 miljoen. Bij het uiteindelijke Statenvoorstel komen wij met een voorstel over de omvang van deze dotatie in lijn met de financiële verordening.

De dotatie aan de risicoreserve over het revolverende gedeelte van de bestemmingsreserve bedraagt indicatief 30% tot 50%.

De financiële impact voor de Provincie is uiteindelijk afhankelijk van:

- de verhouding in de financiële inzet tussen subsidies en revolverend instrumentarium
- omvang aan terugbetalingen op het ingezette revolverende instrumentarium

In onderstaande kader is voor drie varianten, waarbij de verhouding tussen leningen en subsidies varieert, de financiële impact voor de provincie ter illustratie inzichtelijk gemaakt. In alle varianten wordt uitgegaan van een risico, waarbij slechts 50% van de uitgezette leningen terugvloeit. De instrumentenmix in variant B benadert naar verwachting de gevraagde impact het meest.

Variant A.		Variant B.		Variant C.	
Subsidies	0	Subsidies	25	Subsidies	75
Leningen	75	Leningen	50	Leningen	0
Financiële impact	37,5	Financiële impact	50	Financiële impact	75
Te vormen risicoreserve:	37,5	Te vormen risicoreserve:	25	Te vormen risicoreserve:	0

Bedragen in mln. €

Eerste tranche projecten

Een deel van de projecten wordt actueel nader uitgewerkt. Projecten zijn voldoende concreet wanneer ze aantoonbaar voldoen aan de gestelde randvoorwaarden, waaronder privaat commitment, uitvoerbaarheid, passende governance en aansluiting op de beoogde clusterresultaten. Een eerste tranche projecten zal naar verwachting nog dit jaar in het Statenvoorstel aan uw Staten worden opgenomen, waarbij de Commissie ESA in de gelegenheid wordt gesteld hierover wensen en bedenkingen kenbaar te maken, waarvoor dit de sonderende ronde is. Voor zover voor deze projecten een concreet financieringsvoorstel wordt uitgewerkt zal de hierboven genoemde bestemmingsreserve evenredig met de provinciale bijdrage verlaagd worden.

Beoogde uitgangspunten afwegingskader bestemmingsreserve Maatwerk Chemelot
Bij besluitvorming door ons College over de aanwending van de gereserveerde middelen zouden in ieder geval de volgende financiële uitgangspunten kunnen gelden:

Uitgangspunten afwegingskader bestemmingsreserve Maatwerk Chemelot
Het project levert een kwantificeerbare bijdrage aan de doelen van het clusterplan: concurrentievermogen, verduurzaming en weerbaarheid / strategische autonomie. Getoetst wordt op de evenredigheid van de bijdrage ten opzicht van de overall doelen van het clusterplan.
Het project is aantoonbaar technisch, financieel en juridisch haalbaar.
Er is een dekkende financiering voor het (totaal) project dan wel is hier aantoonbaar zicht op.
Er is schriftelijk commitment van de projecteigenaar en andere betrokken private partijen voor zover randvoorwaardelijk voor de uitvoerbaarheid van het project met een concreet projectplan (inclusief mijlpalenplanning) als basis.
Mogelijkheden voor publieke bijdrage uit generiek instrumentarium/regelingen zijn of worden maximaal benut.
De publieke bijdrage is in lijn met de vigerende wettelijke kaders voor staatssteun. Als basisuitgangspunt geldt hierbij: - De publieke bijdrage is niet groter dan strikt noodzakelijk (maatwerk per project) - De private bijdrage is per project(-fase) minstens 50% van de financieringsbehoefte; - Een provinciale subsidiebijdrage uit de bestemmingsreserve Maatwerk Chemelot is qua omvang evenredig met andere publieke bijdragen, vanaf een nader te bepalen drempelwaarde.

Belangrijk uitgangspunt bij de uitvoering is dat het kader SiS 4.0 van kracht is, waarmee de projecten op Chemelot gelijkwaardig beoordeeld worden als andere initiatieven.

Waar het instrument subsidies wordt ingezet, geldt daarnaast als voorwaarde dat beschikbaar gestelde provinciale middelen worden ‘terugbetaald’ indien het niet komt tot een Final Investment Decision (FID), tenzij de projecteigenaar aantoont dat de businesscase uiteindelijk niet rendabel is door de aan de voorkant inzichtelijk gemaakt externe factoren.

Samenvattend, middels dit sonderend stuk wordt uw Staten gevraagd te reflecteren op het voornemen om aan uw Staten ter besluitvorming voor te leggen:

1. het vormen van de bestemmingsreserve *Maatwerk Chemelot* voor de ondersteuning van het Clusterplan Chemelot via een Instellingsbesluit voor een bedrag van € 75 miljoen via een eenmalige storting uit de Algemene reserve of ten laste te brengen van het begrotingsresultaat;
2. Het vormen van een risicoreserve van 50% op het moment dat de bestemmingsreserve feitelijk via revolverende instrumenten wordt ingezet;

3. Een afwegingskader voor de aanwending van de Bestemmingsreserve (uitwerking van onder meer criteria, governance, GS-mandaat en verantwoording);
4. Voor zover in het Statenvoorstel al een concrete inzet van middelen is uitgewerkt via leningen en/of subsidies voor een eerste tranche aan projecten, worden uw Staten dan gevraagd voor wensen en bedenkingen. Ook zal de hoogte van de Bestemmingsreserve verlaagd worden met de voorgestelde inzet.

Indien de nadere uitwerking leidt tot een instrument of samenwerkingsvorm waarvoor een aanvullend PS-besluit noodzakelijk is, zal een afzonderlijk voorstel aan uw Staten worden voorgelegd.

Belangrijkste risico's en beheersmaatregelen
Ten aanzien van de hierboven beschreven aanpak voor het beschikbaar stellen van Provinciale middelen zijn in hoofdlijnen de volgende risico's te definiëren.

Risico's
1. Onvoldoende of niet tijdige resultaten van de inzet van Rijk en de Europese Commissie ten aanzien van het creëren van een gelijk concurrentie speelveld en de aanleg van de benodigde infrastructuur (Elektriciteit, waterstof en CO_2).
2. Onvoldoende of niet tijdig privaat commitment, waardoor publieke middelen onvoldoende private investeringen uitlokken.
3. Uitblijven of vertraging van een rijksbijdrage, omdat formele Rijksbesluitvorming op zijn vroegst bij de Voorjaarsnota 2027 wordt verwacht.
4. Wegvallen Rijks- en/of EU-subsidies
5. Wijzigingen in het projectenportfolio, waardoor projecten afvallen of verschuiven.
6. Onvoldoende sturing op clusterresultaten, wanneer uitsluitend projectmatig zou worden beoordeeld.
7. Beperkte revolverendheid, waardoor middelen minder doelmatig inzetbaar zijn.
8. Uitvoeringsrisico's, indien afspraken over sturing en verantwoording onvoldoende scherp zijn.
9. Projectuitval vóór FID, waardoor voorbereidingsmiddelen mogelijk niet tot realisatie leiden.

Beheersmaatregelen
Voor de hierboven genoemde risico's zien we de volgende beheersmaatregelen. Deze komen grotendeels overeen met de hierboven reeds aangegeven randvoorwaarden en kaders.
1. Voortzetten lobby naar Rijk en Europa
2. Provinciale inzet pas na aantoonbaar privaat commitment
3. Koppeling aan een evenredige/passende Rijksbijdrage
4. Tijdige cofinanciering door publieke en private partijen
5. Nadere projecttoets vooraf
6. Inzet op heldere governance vanuit breedte Clusterplan
7. Voorkeur voor revolverende instrumenten waar mogelijk

8. Periodieke rapportage en evaluatie
    - maximering van de provinciale bijdrage tot 50% van de totale financiering
    - begrenzing van gezamenlijke publieke bijdragen tot maximaal 50%
    - concentratie van publieke inzet op de devex-fase
9. Terugbetalingsverplichting indien geen FID wordt bereikt, behoudens aantoonbare omstandigheden buiten de invloedssfeer van de projecteigenaar

Exit strategie
De inzet van de Provincie wordt afhankelijk gesteld van Rijks- en privaat commitment zoals hiervoor uiteengezet. Het gehanteerde instrumentarium (met name subsidies en leningen) wordt voorzien van voorwaarden (terugbetaling bij niet bereiken doelen, looptijd, verantwoording) waarmee de legitimiteit, doelmatigheid en revolverendheid van de ingezette provinciale middelen doelmatig wordt geborgd.
Binnen de aanpak is voor de Provincie vooralsnog geen deelneming of andere vorm van verbinding met of in andere samenwerkingsvormen voorzien. Indien deze aan de orde zijn, worden deze aan uw Staten voor Wensen en bedenkingen en het budgetrecht voorgelegd.
Aan de instandhouding van de in te stellen bestemmingsreserve wordt een einddatum gekoppeld met een eenmalige mogelijkheid tot verlenging. Het overgrote deel van de investeringsbeslissingen is conform clusterplan voorzien tot eind 2027. We overwegen de einddatum van de bestemmingsreserve ook te stellen op 31 december 2027 met de optie tot verlenging met een periode van 6 tot 12 maanden.

Verkenning grondpositie
In het *Limburgs Bod voor een Duurzaam Chemelot* en het Clusterplan is het verwerven van een grondpositie opgenomen als een van de fundamentele projecten. De afgelopen periode hebben we hiervoor een intensief en zorgvuldig proces doorlopen met de huidige grondeigenaar dsm-firmenich. Dit proces heeft er niet toe geleid dat we op commerciële gronden tot overeenstemming zijn gekomen met dsm-firmenich.

Evenwel heeft dsm-firmenich als huidige grondeigenaar een wezenlijke rol in het leveren van een bijdrage aan het clusterplan. Wij zullen dsm-firmenich nadrukkelijk op deze verantwoordelijkheid blijven aanspreken.

Vervolg

Na deze sonderende bespreking is een tweede bespreking van het uiteindelijke Statenvoorstel in de commissie ESA op 20 november 2026 voorzien waar uw Staten wensen en bedenkingen kunnen uiten alsmede het bij dit project behorende kredietbesluit behandeld zal worden. Definitieve besluitvorming kan dan in de PS-vergadering van 11 december 2026 plaatsvinden.

Bijlage(n)

Clusterplan Chemelot *'Strategische autonomie door circulaire chemie'*

Strategische autonomie door circulaire chemie

Clusterplan Chemelot voor energie-, grondstoffen- en ketenonafhankelijkheid

HOOFDLIJNEN Clusterplan Chemelot | 15 juni 2026

Inleiding

Het chemiecluster Chemelot in Sittard-Geleen is de onmisbare eerste schakel in een groot aantal sectoren van de Nederlandse en Europese maakindustrie. Veel alledaagse producten hebben hier hun geboortegrond en de bedrijven op Chemelot dragen hiermee bij aan voedselzekerheid, medische gezondheid en weerbaarheid (o.a. door producten voor Defensie). Opgeteld zijn ze cruciaal voor het verdienvermogen van Limburg en de strategische autonomie van Nederland. De huidige geopolitieke ontwikkelingen en spanningen laten zien hoe belangrijk dat is; ons land mag voor kritieke grondstoffen en materialen niet (te) afhankelijk zijn of worden van andere mogendheden. Het terugdringen van die afhankelijkheden vraagt om een sterk en vooral duurzaam Chemelot, dat draait op hernieuwbare energie en herbruikbare grondstoffen. En daar ligt meteen ook een enorme kans.

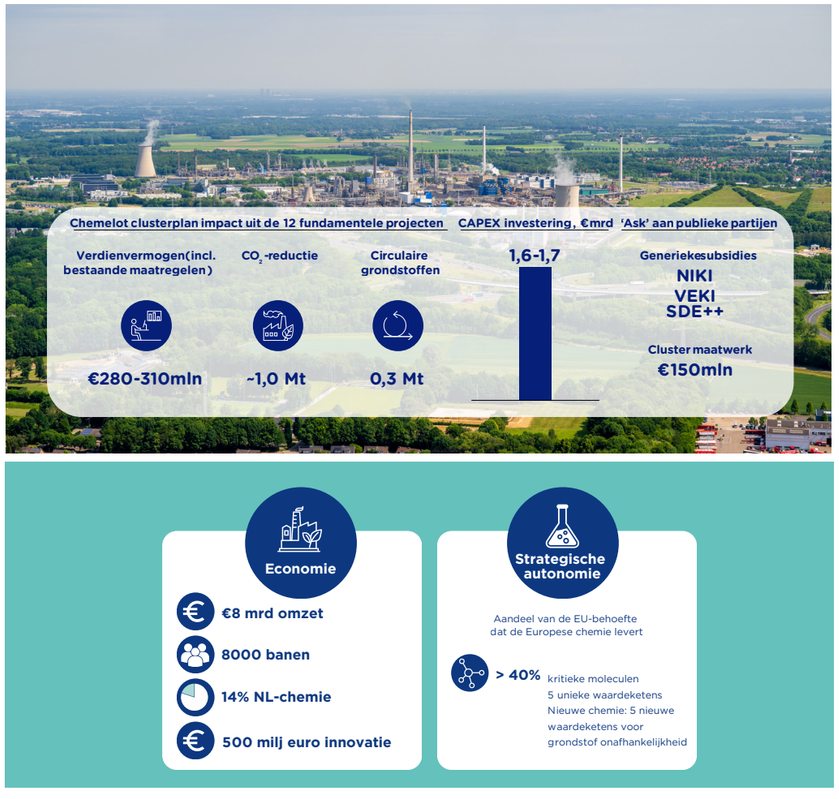
Chemelot is door de uniek hoge integratiegraad Europees koploper in verduurzaming en energie-efficiency. Het Chemelot-cluster kent een lange traditie van innovatie en industriële vernieuwing en bouwt hier in de komende jaren op voort. De ambitie is om uit te groeien tot het competitieve en eerste volledig circulaire en klimaatneutrale productiecluster van kritieke moleculen ter wereld.

‘Als het hier niet lukt, dan lukt het nergens in Europa’

Tegelijk staat het toekomstperspectief van Chemelot onder acute druk van geopolitieke ontwikkelingen en een ongelijk wereldwijd concurrentieveld. Zonder urgent en gericht handelen dreigt afbouw van productie, verlies van kritieke ketens en toenemende afhankelijkheid van import uit niet-Europese markten (‘carbon leakage’). Actie is nú nodig. Het voorliggende plan biedt hiervoor een samenhangende en uitvoerbare aanpak met maatregelen ter verbetering van het concurrentie- en verdienvermogen. Dit vraagt wel om gezamenlijke keuzes en inzet van zowel private als ook publieke partijen om het cluster een duurzame toekomst te bieden. Uit noodzaak voor strategische autonomie, en als kans voor verduurzaming en economie, want dit clusterplan Strategische autonomie door circulaire chemie bevat tevens projecten die de basis leggen voor geheel nieuwe, duurzame productieketens. Daarmee kan Nederland haar centrale rol in dergelijke ketens binnen Europa verder verstevigen, haar industrie in hoge mate grondstoffenonafhankelijk maken, en de economie minder gevoelig maken voor schommelingen in de energiemarkten.

Dit clusterplan is onderbouwd met uitvoerige vertrouwelijke onderliggende analyse- en projectstukken die voor de direct betrokken partijen ter inzage zijn. Die stukken onderbouwen de projectselectie, de impact- en investeringsramingen, de afhankelijkheden, risico’s en randvoorwaarden per project. Het clusterplan bevat de hoofdlijn en brengt deze analyses samen in een bestuurlijk en strategisch kader.

Figuur 1. Clusterplan impact en de ‘ask’ aan publieke partijen

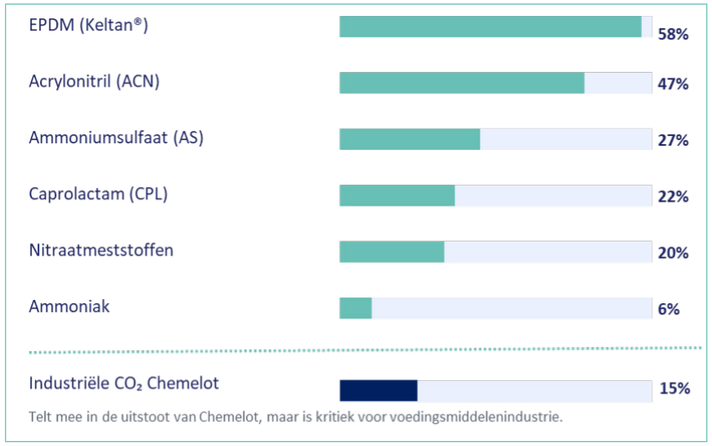

1. Huidige situatie Chemelot

De chemiesector vormt de basis van vele industrieën. Daarom benadrukken recente rapporten (o.a. Draghi en Wennink) en leiders van EU-landen (zoals Macron tijdens de ‘European Industry Summit’ in februari 2026) het belang van het behouden van kritieke Europese industriële sectoren zoals de chemiesector.

Chemelot is economisch relevant voor Nederland. Momenteel vertegenwoordigt het cluster circa 14% van de Nederlandse chemiesector, het realiseert ongeveer EUR 8 miljard omzet per jaar en levert circa 8.000 directe banen. Brightlands Chemelot Campus voegt daar een kennis- en innovatiebasis aan toe met 5 kennisinstituten, circa 125 bedrijven, circa 30 startups en ongeveer EUR 500 miljoen jaarlijkse uitgaven aan kennis en innovatie. Daarmee heeft Chemelot alles in huis om wereldwijd het eerste circulaire en klimaatneutrale productiecluster van kritieke en strategische moleculen te worden en grote stappen te zetten in energie- en grondstoffenonafhankelijkheid. Dat maakt het cluster concurrerender en onafhankelijk van de prijsschommelingen op de wereldwijde markten voor olie en gas. Op termijn leidt dat tot een besparing van 1,5 miljard kubieke meter gas per jaar en 18 miljoen vaten nafta, die anders geïmporteerd moeten worden. Daarnaast kan Chemelot wetenschappelijke instituten en ziekenhuizen in de regio door samenwerkingsprojecten versterken, en onder de juiste omstandigheden warmte leveren die de verduurzaming van de gebouwde omgeving versnelt – via het Warmtenet Zuid-Limburg.

Figuur 2. Aandeel Chemelot in Europese productie

“zonder chemie geen economie”

Chemelot’s strategische relevantie reikt voorbij Limburg. Chemelot Noord vertegenwoordigt circa 6% van de EU-ammoniakproductie, circa 20% van de EU-nitraatmeststoffen, en circa 27% van het EU-ammoniumsulfaat. Daarmee zou eventuele uitval of gedwongen inkrimping niet alleen de regionale economie, maar ook de Europese voedselzekerheid en importafhankelijkheid van Rusland (circa 18% van de EU-kunstmestimport in 2024 uit Rusland) sterk vergroten.

Op Chemelot worden 8 moleculen geproduceerd die in het European Chemicals Industry Action Plan naar voren komen als potentiële EU-kritieke moleculen[1]. De precieze afbakening wordt op Europees niveau nog verder uitgewerkt via de Critical Chemicals Alliance, maar dit bevestigt wel dat Chemelot een relevante positie inneemt in strategische Europese waardeketens. Daarnaast produceert Chemelot moleculen en materialen die ook relevant zijn voor defensietoepassingen, zoals chemische precursoren voor explosieven, lichtgewicht en kogelwerende materialen, synthetische rubbers voor rollend materieel (militaire voertuigen), afschermende (o.a. RS-straling) toepassingen en polymeren voor 3D-printtoepassingen voor de vervanging van onderdelen in het veld. Uitval van deze ketens heeft invloed op de importafhankelijkheid en daarmee op (tijdige) beschikbaarheid van deze materialen en toepassingen.

Het Chemelot-cluster kent een lange traditie van innovatie en industriële vernieuwing en bouwt hier in de komende jaren op voort. Chemelot is door de uniek hoge integratiegraad Europees koploper in verduurzaming en energie-efficiency. Als bedrijven en overheid nú de juiste keuzes maken blijft dat ook zo en is Chemelot wereldwijd het eerste volledig circulaire en klimaatneutrale productiecluster van kritieke moleculen. Waarbij de downside is dat deze hoge integratiegraad het systeem kwetsbaar maakt, zeker in een transitie en geopolitieke onzekerheid. Er zit weinig flexibiliteit in het systeem, want je hebt alle activiteiten nodig (alle projecten die in dit clusterplan worden genoemd zijn daarom ook essentieel).

[1] Voorlopige lijst van potentiële kritieke moleculen te raadplegen op: https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6901-2025-INIT/x/pdf

Naast de benodigde investeringen voor de grondstoffen- en materialentransities en de gelijktijdige margedruk door Aziatische overcapaciteit neemt de lastendruk de komende jaren verder toe, als gevolg van de gefaseerde afbouw van gratis ETS-rechten, waardoor de effectieve CO_2-kosten voor industriële partijen stijgen. Het Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) kan dit effect gedeeltelijk mitigeren, maar biedt op korte termijn nog geen volledige bescherming (vanwege de gefaseerde invoering en beperkte dekking). Hierdoor neemt het risico op 'carbon leakage' toe: productie verschuift naar regio's buiten Europa met lagere kosten en minder stringente regelgeving, waar veelal met hogere CO_2-intensiteit wordt geproduceerd. Dit leidt ertoe dat emissies in Nederland dalen door afbouw van industrie, terwijl de globale uitstoot juist toeneemt.

Dit creëert een fundamentele spanning: juist de sector die cruciaal is voor het realiseren van de klimaatdoelstellingen, komt onder druk te staan. De chemiesector (~12% van NL-emissies, waarvan ~25% op Chemelot) is cruciaal voor het behalen van de Nederlandse klimaatdoelen (55% reductie in 2030 t.o.v. 1990). En verdere versnelling van verduurzaming is nodig, gegeven dat in geheel Nederland circa 37% reductie is gerealiseerd in 2024 t.o.v. 1990.

De genoemde spanning wordt verder versterkt door een structureel kostenverschil tussen Nederland en andere regio's. De Nederlandse gaskosten liggen circa 80% hoger dan in de VS, en industriële elektriciteitskosten circa 30% hoger dan in China en de VS (en 70% t.o.v. Frankrijk). Daardoor is een site als Chemelot met Fibrant (1ste op West-Europese kostencurve), OCI Nitrogen (1/2de kwartiel in West-Europa) en SABIC (2de kwartiel in Europa) (en cluster als geheel) weliswaar competitief binnen West-Europa, maar opereren de belangrijkste assets globaal vooral in 3de-4de kwartiel van de kostencurve (de dure kant). In een markt waarin Europese capaciteit onder druk staat, vergroot dit het strategische belang van Chemelot, omdat de site op basis van haar relatief sterke positie op de West-Europese kostencurve goed is gepositioneerd om tot een van de laatst overblijvende productieclusters in Europa te behoren.

Juist op een geïntegreerde site als Chemelot kan de energie- en grondstoffentransitie op schaal worden georganiseerd: gedeelde infrastructuur, gezamenlijke investeringen, meer oplossingsroutes en meer afnamezekerheid (op schaal) maken verduurzaming goedkoper (kostendeling) en effectiever (schaal) dan bij losse assets en niet-geïntegreerde clusters. Om de transitie te faciliteren en de globale competitiviteit te verbeteren is een clusterplan nodig: niet als optelsom van bedrijfsverzoeken, maar als samenhangend pakket om concurrentievermogen, verduurzaming en weerbaarheid tegelijk te waarborgen. Tegelijkertijd maakt de onderlinge verwevenheid van fabrieken en utiliteiten het ook complexer om de transitie door te maken, hetgeen de noodzaak voor een clusterbenadering groter maakt.

Tabel 1. Samenvatting van Chemelot indicatoren

Dimensie	Waarden	Betekenis
Economische schaal	EUR 8 mrd omzet (14% NL-chemie); 8k directe banen	Chemelot is systeemrelevant voor NL-chemie en belangrijk voor de Limburgse economie
Strategische autonomie	6% ammoniak; 20% nitraatmeststoffen; 27% AS; 47% acrylonitril; 22% CPL; 8 potentieel EU-kritieke moleculen Unieke waardeketens (zoals Acrylonitril en EPDM)	Uitval werkt door in voedselzekerheid, defensie en strategische maakketens
Transitie-opgave	4 Mt CO_2e; circa 25% van NL-chemie-uitstoot	Geïntegreerde site maakt verduurzaming en emissiereductie op schaal haalbaar
Kostenpositie	NL gas +30-80%; stroom +30-70% versus concurrerende landen	Structurele druk op mondiale concurrentiekracht en investeringsbereidheid
Innovatie	Brightlands: 5 kennisinstituten, 3 innovatiedomeinen met ~€500 mln jaarlijkse uitgaven, startups (~30) en bedrijven (~125)	Doorstroommogelijkheden van de campus naar de Chemelot-site, als potentiële groeimotor en broeiplaats voor innovatie en kennis

2. Het clusterplan Strategische autonomie door circulaire chemie

2.1 Ambitie en bouwstenen

In 2021 heeft Chemelot de Chemelot Strategie 2050 gepresenteerd[2]. De langetermijnambitie is om, door geïntegreerd als cluster op te trekken, de eerste klimaatneutrale en circulaire chemiesite van West-Europa te worden en deze ambitie te versnellen naar 2045. In 2045 wil Chemelot de CO_2e-uitstoot terugbrengen van circa 4 Mt naar circa 1 Mt (een reductie van circa 3 Mt) en het aandeel hernieuwbare of circulaire grondstoffen verhogen van 0% naar circa 80%.

Dit clusterplan is de eerste fase richting die ambitie. Met de projecten in dit plan wordt de competitiviteit van de site hersteld en worden grote stappen gezet in verduurzaming. De fundamentele projecten leveren circa 1 Mt CO_2-reductie, ofwel circa 34% van de totale reductieopgave, en dragen bij aan EUR 280-310 miljoen reductie van kosten en verhoging van toegevoegde waarde (inclusief Helix, Aduro en Reventas > EUR 600 miljoen). Daarmee kan Chemelot op de EU-kostencurve in het 1ste-2de kwartiel blijven en globaal richting het 2de-3de kwartiel bewegen. De competitiviteits- en verduurzamingsambities dragen tegelijk bij aan het behouden van kritieke en strategische ketens (weerbaarheidsambitie). Daarom werkt dit plan met vijf bouwstenen:

(A) Coördinatie en clusterontwikkeling
(B) Concurrentiekracht
(C) Koolstofarme en circulaire chemicaliën
(D) Procesemissie- en milieu-impactvermindering
(E) Transitie-infrastructuur

De vijf bouwstenen omvatten urgente kwesties die parallel aan elkaar lopen. De bouwstenen bevatten fundamentele projecten voor behoud van schaal en integratie. Dit resulteert in kostenvoordelen naast verduurzaming, hetgeen CO_2-kosten drukt en onafhankelijkheid van geïmporteerd gas en nafta stimuleert.

Coördinatie en clusterontwikkeling (A) hoort in de kern van het plan. Chemelot is het enige Nederlandse chemiecluster met privaat grondbezit. Dat bemoeilijkt integrale keuzes over kavels, gedeelde infrastructuur en clusterontwikkeling. Dsm-firmenich en huurders opereren zonder overkoepelende sturing. Daarnaast lopen belangen uiteen en zijn afspraken op basis van vrijwilligheid. Hierdoor ontbreekt een stabiele investeringshorizon en is het cluster kwetsbaar voor impasses. Publieke regie via grondaankoop, een site-ontwikkelstructuur waarin lease-opbrengsten worden geherinvesteerd in de site en heldere afspraken over regie en gebiedsontwikkeling sluiten aan bij de overheidsrol: niet het exploiteren van fabrieken, maar het sturen op een strategisch cluster en gebiedsontwikkeling.

Concurrentiekracht (B) vraagt om het behoud van schaal en vermijden van onomkeerbare keuzes. Dat is vooral relevant bij Fibrant, waar Chinese dumping heeft geleid tot het stilleggen van de caprolactam (CPL) productie in Q1 2026. De mogelijkheid om de CPL-productie weer op te starten en voortzetting van ammoniumsulfaat en cyclohexanon (AS en Anon) zijn daarom maatregelen binnen de controle van Chemelot om schaalverlies, extra sitekosten en een grotere importafhankelijkheid te beperken, in afwachting van twee ontwikkelingen die het speelveld kunnen normaliseren. Ten eerste is de vraag hoelang Chinese partijen onder kostprijs kunnen blijven dumpen op de Europese markt. Ten tweede bieden mogelijke Europese handelsmaatregelen perspectief op een eerlijker speelveld voor de sector. Zolang beide scenario's openliggen, is het verstandig de optie op herstart van de caprolactamproductie te behouden om verdere kostenconcentratie te vermijden. Tegelijkertijd houdt Fibrant de mogelijkheid open tot kostenverlaging via een retrofit van de bestaande installatie met de concurrerende HPO Advanced-technologie.

Dit is ook relevant voor AnQore (acrylonitrilproductie, relevant voor defensie: o.a. lichtgewicht materialen), één van de twee producenten in Europa en goed voor circa 47% van de Europese productie (unieke waardeketen). De huidige N_2O-emissies kunnen via inzet van de 'thermal oxidizer' met 92–98% worden gereduceerd, waardoor snelle implementatie van emissiereductie mogelijk is. Door vermeden ETS-kosten is dit bovendien belangrijk voor de concurrentiekracht. De 'thermal oxidizer' is daarmee een urgente maatregel voor de verduurzaming van de site.

Voor Chemelot-assets geldt een "last-man-standing-logica" (Fibrant is Nr. 1 in EU-caprolactam, AnQore is 1 van de 2 acrylonitrilproducenten in de EU, OCI Nitrogen is 1/2de kwartiel in West-Europese ammoniak). Wanneer de Europese capaciteit verdwijnt, neemt de Europese afhankelijkheid van import uit volatiele of strategisch ongewenste markten toe. Met het competitief houden van Chemelot-assets worden ketens behouden. Dit draagt bij aan de weerbaarheid en bevordert de Nederlandse strategische autonomie.

De verduurzamingsbouwstenen (C en D) zijn zowel uit klimaat- als uit concurrentiekrachtoverwegingen nodig om het cluster toekomstbestendig te maken. Projecten als RWE FUREC, AnQore Maine 'thermal oxidizer', de SABIC C3-compressor en ARLANXEO Mechanical Vapor Recompressor (MVR) reduceren emissies, beschermen het cluster tegen oplopende CO_2-kosten en verlagen op termijn de fossiele afhankelijkheid (van bv. aardgas bij FUREC) wat ook de weerbaarheid verhoogt. Chemelot kan hiermee een 'early mover' zijn in het verduurzamen van bestaande fabrieken door ze op een duurzaam dieet van grondstoffen en energie te zetten.

De transitie-infrastructuur (E) borgt de fysieke randvoorwaarden voor een toekomstbestendige en aantrekkelijke Chemelot-site, waaronder de aansluiting op de waterstofbackbone, de CO_2-pijplijn en de ontwikkeling van de Multimodale Corridor (MMC).

[2] Chemelot Strategie 2050 te raadplegen op: https://www.chemelot.nl/duurzaamheid/chemelot-strategie-2050

Additionele omgeving en milieuvoordelen
De RIVM-verkenning Gezondheid en leefomgeving rond Chemelot[3] laat zien dat de impact van Chemelot op gezondheid en leefomgeving om aandacht blijft vragen, ook wanneer de beschikbare gegevens nog geen volledig beeld geven. Het clusterplan draagt hieraan bij doordat verschillende projecten naast CO_2- en kostenreductie ook emissies naar lucht en water, transportbewegingen, geluid, licht en hinder helpen verminderen.

Proces- en milieuprojecten zoals AnQore Maine thermal oxidizer, ARLANXEO Vanadiumverwijdering, SABIC C3-stoomcompressor en ARLANXEO Mechanical Vapor Recompressor verminderen procesemissies, energiegebruik en emissies naar water en dragen daarmee bij aan verbetering van omgevingswaarden. Nieuwe circulaire routes zoals FUREC, Reju en mogelijk Helix verlagen de fossiele afhankelijkheid en kunnen, afhankelijk van verdere uitwerking en vergunningverlening, bijdragen aan lagere ketenemissies en minder milieudruk.

De Multimodale Corridor (MMC) blijft relevant als leefomgevingsproject: zij vermindert vrachtverkeer, dieselkilometers, verkeersconflicten, NO_x- en CO_2-emissies en voorziet in een milieuscherm tegen licht- en geluidshinder. Dit is één van de bijdragen binnen een bredere verbetering van het leefmilieu.

Verbetering van milieu, gezondheid, veiligheid en leefomgeving vormt een expliciet toetsings- en monitoringspunt in de vervolgfase. De projecten in het portfolio worden daarom niet alleen beoordeeld op concurrentiekracht, circulariteit en CO_2-reductie, maar ook op hun bijdrage aan luchtkwaliteit, waterkwaliteit, geluid, zeer zorgwekkende stoffen, transportbewegingen en hinderbeleving.

2.2 Projectportfolio, impact, investeringen en risico's

Het clusterplan is concreet gemaakt door middel van een projectportfolio dat aansluit op de vijf bouwstenen. Op basis van urgentie, maturiteit en impact zijn 12 fundamentele projecten geïdentificeerd die zich richten op het versterken van de regie (A), competitiviteit (B) en verduurzaming (C+D) van het cluster:

1. Grondaankoop en oprichting SOB: Overheid koopt de gronden onder Chemelot en richt een organisatie op die de ontwikkeling en verduurzaming van het hele Chemelot-terrein aanstuurt.
2. Integratie Chemelot Noord A: Richt zich op betere afstemming tussen de ammoniak- en kunstmestactiviteiten van OCI Nitrogen/OCIN (waarvoor op 1 juni 2026 een voorgenomen verkoop van 50% aan AGROFERT is aangekondigd[4]) en Fibrant, zodat grondstoffen, organisatiekosten en energie slimmer worden gedeeld, kosten omlaag gaan en bezettingsgraad stijgt.
3. Integratie Chemelot Noord B richt zich op nauwere samenwerking tussen AnQore en Envalior, zodat productie, afname en verdere verduurzaming beter op elkaar aansluiten. Voor de uitvoering zijn aanvullende financiële en organisatorische randvoorwaarden nodig, die in de vervolgfase nader worden uitgewerkt met de betrokken partijen.
4. Fibrant optionaliteit CPL: Houdt de bestaande 275 ktpa CPL-fabriek stand-by, zodat deze later weer kan opstarten en een upgrade naar de innovatieve HPO Advanced technologie kan krijgen, waardoor de concurrentiepositie verder verbetert en de keten compleet blijft.
5. Behoud van productie AS en Anon (pijpleiding): Zorgt dat belangrijke chemische productie van AS en Anon doorgaat, schaal wordt behouden en een nieuwe pijpleiding naar de haven Stein wordt gelegd als efficiënte afzetroute.
6. RWE FUREC: Productie van syngas uit restafval. Creëert een 'first-of-a-kind' syngasplatform op basis van afval waarbij circa 55 ktpa circulaire waterstof ingezet kan worden voor de productie van 288 ktpa circulaire methanol of voor de verduurzaming en verbetering van de concurrentiepositie van de ammoniakketen. De vertraging van de aankomst van de waterstofbackbone op Chemelot maakt afhankelijkheid van ammoniak alleen zeer risicovol in de eerste jaren.
7. AnQore Maine "Thermal Oxidizer": Installeert een systeem dat de lachgasuitstoot met 92–98% vermindert.
8. ARLANXEO Vanadiumverwijdering: Vermindert Vanadium in afvalwater met circa 65%, zodat het kan worden geloosd en voldaan kan worden aan mogelijk opgelegde nieuwe strenge lozingslimieten.
9. SABIC C3-stoomcompressor: Vervanging van een stoomturbine door een elektrische motor om energie te besparen en CO_2-uitstoot te verlagen.
10. ARLANXEO MVR: Hergebruikt warmte uit het proces zodat minder energie nodig is.
11. Reju polyester textielrecycling: Zet als first-of-a-kind-project textielafval om in circa 38 ktpa gerecycled polyester.
12. Circle Infra Partners' Multimodale Corridor naar Stein (MMC): Legt een elektrische transportverbinding tussen haven Stein en Chemelot aan, zodat minder vrachtwagens nodig zijn.

Buiten deze fundamentele projecten is er één project dat vanwege zijn strategisch potentieel aparte vermelding verdient, maar zich nog in een ontwikkelfase bevindt:

13. Helix chemische recycling: Breekt plastic afval af en produceert circa 180 ktpa circulaire nafta en 25 ktpa LPG.

De private investeringsgrootte van de projecten is substantieel. Voor de 12 fundamentele projecten is circa EUR 1,6-1,7 miljard CAPEX nodig. Ongeveer 90% van de fundamentele CAPEX zit in drie projecten: RWE FUREC, Reju en AnQore Maine ('thermal oxidizer'). Daarnaast investeren de bedrijven op Chemelot ook nog eens EUR 1,6 miljard aan onderhoudscapex in bestaande installaties en infrastructuur.

De fundamentele projecten leveren samen met de maatregelen uit het regeerakkoord in totaal potentieel ~€280–310 miljoen per jaar aan waarde voor het cluster (door het versterken van concurrentiekracht, de aangekondigde elektriciteitsmaatregelen en de vestiging van nieuwe bedrijven). Hiervan is EUR 70 miljoen jaarlijkse kostenverlaging door maatregelen bij de partijen op Chemelot, komt EUR 80-100 miljoen per jaar kostenreductie uit de aangekondigde maatregelen in het regeerakkoord voor een gelijk speelveld, terwijl nieuwe chemie tot 2030 circa EUR 130 miljoen extra EBITDA (winst) per jaar aan de site kan toevoegen. Hiermee nestelt Chemelot zich verder voorop in de Europese concurrentiecurve en positioneert zich niet alleen als koploper in duurzaamheid, maar ook als last man standing van de chemieclusters in Europa.

Met dit verdienvermogen wordt Chemelot weer competitief. Alleen voor de competitiviteit van Fibrant en AnQore in de caprolactam- en acrylonitril-markt is meer nodig, met name antidumpingmaatregelen in het geval de dumping van buiten de EU niet ophoudt.

FUREC als schakel in Chemelot Noord en de verduurzaming van de ammoniakketen
FUREC versterkt het Chemelot-cluster met een circulair syngasplatform op basis van niet-recyclebaar afval. Het project past in de bredere integratie van Chemelot Noord, waar OCI Nitrogen/OCIN (met voorgenomen 50%-participatie van AGROFERT), Fibrant, AnQore en Envalior sterker met elkaar worden verbonden. Integratie Noord A richt zich op betere afstemming tussen de ammoniakketen van OCI Nitrogen/OCIN en Fibrant rond grondstoffen, energie, utilities, kosten en bezettingsgraad. Integratie Noord B versterkt de samenhang tussen AnQore en Envalior, onder meer door betere afstemming van productie en afname en door ondersteuning van de randvoorwaarden voor verdere verduurzaming.

Binnen dat bredere plaatje kan FUREC een nieuwe circulaire grondstoffenroute toevoegen. De verdere vergroening van de ammoniakketen blijft een belangrijk perspectief, maar de grootschalige waterstofmarkt is nog in opbouw. Door de gefaseerde beschikbaarheid van infrastructuur, de latere aansluiting op de landelijke waterstofbackbone en het ontbreken van langjarige afnamecontracten is een businesscase die uitsluitend leunt op waterstofafzet richting de ammoniakketen van OCI Nitrogen/OCIN in de eerste fase risicovol.

Daarom wordt ook de route naar circulaire methanol verder onderzocht. Vanuit syngas kan circulaire methanol worden geproduceerd, met toegang tot internationale en meer liquide markten, onder meer voor marine fuels en mogelijk verdere toepassingen richting duurzame brandstoffen en chemische bouwstenen. Deze route kan de businesscase robuuster en voorspelbaarder maken. De verdere uitwerking van de businesscase, planning richting een mogelijk FID-moment en de bijhorende publieke ask worden momenteel nader onderzocht.

Bij doorgang draagt FUREC bij aan de robuustheid van Chemelot Noord, de verdunning van sitekosten en de versterking van strategische ketens. Tegelijk blijft de basis behouden voor latere verdere waterstof- en ammoniakvergroening via een mogelijke FUREC-2 ontwikkeling en aansluiting op de landelijke waterstofbackbone.

De fundamentele projecten realiseren daarnaast circa 1,0 Mt CO_2-reductie, wat ongeveer 34% van de totale reductieambitie van circa 3,0 Mt CO_2 is. Ze zorgen daarnaast ook voor circa 10% van de circulariteitsambitie van het clusterplan. Inclusief Helix groeit de CO_2-reductieambitie naar 51% (circa 1,5 Mt) en 17% van de circulariteitsambitie.

De genoemde projecten zijn grotendeels onafhankelijk uitvoerbaar van elkaar, met slechts enkele specifieke afhankelijkheden. De belangrijkste afhankelijkheden zijn:

(i) zonder de H_2-backbone die toegang biedt tot een liquide markt, is er naast de ammoniakketen van OCI Nitrogen en de Swentibold warmtecentrale geen H_2-afnamemarkt voor FUREC op het cluster en is de productie van circulaire methanol momenteel het meest kansrijk; en
(ii) ruimte maken en de timing van onderhoudstops voor de SABIC C3-compressor en de ARLANXEO Mechanical Vapor Recompressor (MVR), die daarom zijn opgenomen in fase 2 (Start van productie 'COD' in 2030–2031).

[3] RIVM, Gezondheid en leefomgeving rond Chemelot, RIVM-rapport 2025-0030 (2025), te raadplegen op: https://www.rivm.nl/industrie/onderzoeken/verkenning-gezondheid-omwonenden-van-chemelot
[4] OCI Global, OCI Global Announces Sale of 50% of OCI Nitrogen to AGROFERT (1 juni 2026), te raadplegen op: https://oci-global.com/news-stories/press-releases/oci-global-announces-sale-of-50-of-oci-nitrogen-to-agrofert/

Het plan kent vijf kernuitdagingen die grotendeels kunnen worden gemitigeerd.

1. Het afzetscenario van H_2 naar de ammoniakketen van OCI Nitrogen zonder waterstofbackbone is niet financierbaar. Voor FUREC 1 wordt daarom additioneel onderzoek gedaan naar de methanolroute als dragende businesscase, terwijl aansluiting op de waterstofbackbone via FUREC 2 op termijn de kans biedt om H_2 alsnog aan de ammoniakketen van OCI Nitrogen te leveren om deze keten te verduurzamen.
2. Chemelot blijft kwetsbaar voor structureel hogere Europese gasprijzen; de huidige marktkrapte in ammoniak ondersteunt de marges, maar het neemt het onderliggende gaskostennadeel niet weg. Bij opstart van FUREC kan de opgetelde kostprijs in de ammoniakketen, afhankelijk van prijsontwikkeling en samenwerkingsmodel, competitief worden ten opzichte van de 'landed' kostprijs vanuit China. Voorwaarde is dat partijen vooraf duidelijke afspraken maken over het samenwerkingsmodel, inclusief prijsflexibiliteit, risicoverdeling en margedeling.
3. Het herstel van de caprolactam-markt blijft onzeker zolang sprake is van druk door niet-marktconforme import en overcapaciteit. De maatregelen in het clusterplan en de IKC-maatregelen[5] verbeteren de positie, maar een structureel robuuste businesscase vraagt ook om herstel van een gelijk speelveld. Europese handelsbeschermingsmaatregelen kunnen hierbij een doorslaggevende randvoorwaarde zijn, maar zijn afhankelijk van Europees beleid en timing.
4. Voor AnQore is versterking van de financiële randvoorwaarden nodig om de afnamebasis onder de 'thermal oxidizer' voldoende robuust te maken. In de vervolgfase wordt nader uitgewerkt welke publieke en private randvoorwaarden nodig zijn om vertraging of uitval te beperken.
5. Chemelot blijft kwetsbaar voor ketenuitval: verstoring van grondstofstromen en hogere kostenconcentratie kunnen deels worden opgevangen via import en nieuwe toetreders tot de site. Dit kan echter gepaard gaan met onzekerheid vanwege enerzijds kostenverdunning door nieuwe site-users en anderzijds toename kostenconcentratie door uitval huidige en voormalige huurders.

Naast de projecten in het clusterplan zijn er aanvullende groeikansen voor Chemelot, met meer dan 100 geïdentificeerde leads. Deze beslaan acht categorieën, waaronder elektrificatie (bijv. geïntegreerde batterij-elektrolysesystemen), biogene en circulaire grondstoffen (bijv. bio-ethyleen uit bio-ethanol), CO_2-gebruik (CCU) (bijv. productie van eiwitten uit CO_2 en waterstof via gasfermentatie) en nieuwe waardeketens (bijv. methanol-to-olefins). De meest kansrijke leads worden op doorlopende basis geselecteerd en opgevolgd, zodat het cluster kan blijven ontwikkelen richting de 2045-ambities. Hoogwaardige (i.p.v. bulk) en strategische (o.a. defensie) chemie bieden daarbij additionele groeikansen, gevoed door innovatie vanuit de Brightlands-campus en door middel van gerichte scouting van bedrijven wereldwijd.

Tabel 2. Samenvatting van het clusterplan Strategische autonomie door circulaire chemie

Onderdeel	Kernprojecten	Indicatieve impact	Indicatieve investering
Coördinatie en clusterontwikkeling	Publieke grondaankoop; Site Ontwikkel Bedrijf;	Beter vestigingsklimaat, 'plug-and-play' kavels	Grondtransactie vertrouwelijk
Concurrentiekracht	Ketenintegratie Noord; Pijpleidinginvestering en voortzetting productie AS/Anon; Optionaliteit behouden voor caprolactam ('in prime shape' houden	~€135 miljoen per jaar aan waarde voor het cluster (inclusief de concurrentiekrachtbijdrage van verduurzamingsprojecten)	> EUR 18 mln CAPEX
Nieuwe economie: Koolstofarme en circulaire chemicaliën	Fundamenteel: FUREC (syngas platform) en Reju (polyester recycling); Helix (circulaire nafta) met grote potentie in ontwikkeltraject; pijplijn van 120 projecten met totale Capex van €7,5 miljard	Circa 0,5 Mt CO_2-reductie en 0,3 Mt aan circulaire grond-stoffen (fundamenteel); Lagere fossiele afhankelijkheid (bv. aardgas en nafta); nieuwe EBITDA op cluster (FUREC, Reju, Helix, Aduro, Reventas)	EUR 1,3-1,5 mrd aan fundamentele projecten
Procesemissie- en milieu-impactvermindering	AnQore Maine ('thermal oxidizer'); SABIC C3 stoomcompressor; ARLANXEO MVR en vanadium-verwijdering	Circa 0,5 Mt CO_2-reductie (alle); circa EUR 26 mln lagere warmte- en CO_2 -kosten (C3 compressor)	Circa EUR 235 mln CAPEX
Transitie-infrastructuur	Multimodale corridor (MMC); aansluiting op H2-backbone en CO_2-pijplijn	Realiseren randvoorwaarden andere projecten (bv. FUREC 2 via ammoniakroute, leefbaarheid omgeving)	MMC is circa EUR 20 mln CAPEX

2.3 Private bijdrage en clustermaatwerk

De bedrijven dragen zelf EUR 1,6-1,7 mrd (circa 80–85% van totaal) van de CAPEX-investeringen voor de fundamentele projecten, waarbij de gevraagde publieke ondersteuning hoofdzakelijk bestaat uit dekking van OPEX bij lage gasprijzen via bestaande generieke regelingen. Aanvullend is gerichte maatwerkondersteuning nodig om de bedrijven te versterken en het risico op domino-effecten (opeenvolgende uitval) te mitigeren, waarbij het wegvallen van individuele bedrijven leidt tot oplopende kosten voor de resterende bedrijven, verlies van schaal en verdere afbouw van het cluster. Dit gaat om een bedrag van EUR 150 miljoen (indicatief).

[5] Op basis van 2025 data (eerste half jaar). IKC en elektriciteitsmiddelen impact op basis van meest gunstige scenario (budgetuitgaven in 2029)

De betrokken bedrijven hebben het belang van het clusterplan en de projectportfolio bevestigd via support letters en onderliggende projectinformatie. Die steun betekent geen generieke, onvoorwaardelijke investeringsbeslissing voor alle projecten, maar onderstreept dat private partijen bereid zijn de projecten verder uit te werken binnen de randvoorwaarden van businesscase, vergunningen, afname, financiering en publieke besluitvorming. De onderliggende analyse- en projectstukken blijven daarbij de basis voor verdere validatie.

De noodzakelijke overheidsbijdrage buiten bestaande regelingen richt zich specifiek op:

1. Generiek (beschikbaar) instrumentarium en versnelde inzet van IKC en elektriciteitsmiddelen
2. Effectieve inzet op Europese beschermingsmaatregelen en ETS opt-in acrylonitril
3. Tijdige aanleg van energie-infrastructuur
4. Publieke regie over de Chemelot-gronden en de siteontwikkeling
5. Financiële bijdrage in clustermaatwerk

Tabel 3. Typen overheidsverzoeken

Spoor	Inhoud	Rol in besluitvorming
Generiek / regulier	SDE++, NIKI, VEKI, IKC, elektriciteitsmiddelen, FEED waar passend en Europese beschermingsmaatregelen. (zie ook Speelveldtoets 2026)[6]	Loopt via bestaande processen, eigen criteria en regulier besluitritme; buiten de package deal.
Europese lobby	ETS opt-in acrylonitril; importtarieven CPL waar passend	Flankerende voorwaarden om cluster-specifieke cases uitvoerbaar te maken
Tijdige aanleg van energie-infrastructuur en aanbod concurrerende waterstof	Aansluiting op de waterstofbackbone en de CO_2-pijplijn. Groei van aanbod en concurrerende prijzen waardoor businesscases kunnen worden doorgerekend	Tijdige realisatie borgen en versnellen waar mogelijk
Grondaankoop en site-regie (bijzonder verzoek)	Met huurgarantie, stimuleringsfonds (co-financiering via erfpachtinkomsten) en grondrisico-backstop, aangevuld met bijdrage aan proceskosten voor de nadere uitwerking van de grondtransactie en site-regie	Gekoppeld aan package deal maar apart gepositioneerd.
Financiële bijdrage in clustermaatwerk	EUR 150 mln (indicatief): bijvoorbeeld (gedeeltelijke) integratie Noord A / B; Vanadium-IEX (ARLANXEO); Helix; AS/Anon; cofinanciering MMC.	Specifiek voor clusterknelpunten die niet door generieke regelingen worden opgelost

Financiële bijdrage in clustermaatwerk

De financiële bijdrage in clustermaatwerk van EUR 150 miljoen (indicatief) is noodzakelijk voor specifieke projecten en clusterknelpunten waarvoor private investeringen en bestaande publieke instrumenten ontoereikend zijn om de onrendabele top en de huidige markt- en transitierisico's af te dekken. De bijdrage wordt dus niet als generieke randvoorwaarde voor alle private investeringsbesluiten gepositioneerd, maar als gericht instrument voor knelpunten die niet via bestaande regelingen worden opgelost.

De bijdrage wordt projectgericht uitgewerkt en beoordeeld. Projecten die niet afhankelijk zijn van een financiële overheidsbijdrage kunnen op hun eigen investeringslogica en tijdslijn worden voortgezet. Voor projecten waarvoor wel een bijdrage nodig is, vindt nadere onderbouwing plaats op basis van de onderliggende analyse- en projectstukken, support letters, businesscases, mijlpalen en randvoorwaarden.

Chemelot heeft de afgelopen jaren laten zien dat publieke en private partijen gezamenlijk in staat zijn complexe verduurzamingsvraagstukken integraal op te pakken. Juist deze samenwerking, de schaal van het cluster en de voortrekkersrol van Chemelot vormen een sterke basis om ook deze volgende fase van industriële verduurzaming succesvol te realiseren.

Publieke regie op de grondpositie en siteontwikkeling wordt door Rijk, Provincie Limburg en betrokken private partijen nader verkend. Doel is te beoordelen welke governance- en eigendomsstructuur het beste bijdraagt aan langjarige clusterontwikkeling, verduurzaming, vestigingsklimaat en publieke belangen.

[6] PwC, Speelveldtoets 2026 (10 april 2026), te raadplegen op: https://open.overheid.nl/documenten/375939b9-5ed7-4185-b8a0-bf0382561d08/file

Appendix

Figuur 3. Overzicht van projecten (13 opgenomen in het clusterplan)

Chemelot Clusterplan - Overzicht van projecten en initiatieven

✓ Business case gemaakt · Business case in ontwikkeling · Randvoorwaardelijk / 'enablers'

	Project	Oplossing	Uitgewerkte projecten
A Coördinatie en clusteront-wikkeling	Grondaankoop en oprichting SOB	De verwerving van het land van Chemelot door de overheid om een grondontwikkelingsbedrijf op te richten	✓
B Competitiviteit	Integratie Chemelot Noord A	Lopende gesprekken tussen OCI en Fibrant over hoe hun samenwerking eruit zal zien	✓
	Integratie Chemelot Noord B	Lopende gesprekken tussen AnQore en Envalior over hoe hun samenwerking eruit zal zien	✓
	Fibrant Optionaliteit CPL	Houdt de 275 kt CPL-installatie in topconditie voor een mogelijke herstart en veilige ketenautonomie	✓
	Behoud productie AS en Anon (pijpleiding)	Zet de AS/Anon-productie voort, waarbij een Anon-pijplijn wordt opgebouwd	✓
	USG - Concurrerende nutsbedrijven	Het mogelijk maken van concurrerende nutstarieven	
C Koolstofarme en circulaire chemicaliën	RWE FUREC	Zet restafval om in 55 kt p.a. circulaire waterstof en biedt een route naar circulaire methanolproductie, met CO2-reductie als resultaat	✓
	Reju polykatoenrecycling	Bouwt FOAK[2] textielrecyclingfabriek om gerecycled polyester te produceren	✓
	Helix chemische recycling	Chemische recycling- en upgrade-installatie produceert ~180 kt p.a. circulaire nafta en ~20 kt p.a. LPG	✓
	Aduro	Transformeert post-consumer plastics in nafta zonder te upgraden of hydrotreating te hoeven maken	
	ReVentas	Recyclet post-consumer plastics via oplosmiddelgebaseerde oplossing	
D Procesemissie en milieu. Impactvermindering	Maine "Thermal Oxidizer"	Vervangt de huidige thermische oxidator om de N20-uitstoot aanzienlijk te verminderen	✓
	ARLANXEO Vanadiumverwijdering	Verder wordt vanadium in afvalwater verminderd om te voldoen aan de nieuwe strenge lozingslimieten	✓
	SABIC C3 stoomcompressor	Elektrificeert de momenteel stoomaangedreven koelcompressor van de cracker	✓
	ARLANXEO MVR	Voert MVR uit om afvalwarmte terug te winnen, waardoor de stoomvraag en CO2-uitstoot worden verminderd	✓
	Circle Harbor Visie	Strategische routekaart voor de duurzame ontwikkeling van de haven van Chemelot	
	USG Flocculator	Vervangt chemische flokculatie door doekfilterzuivering van Julianakanaalwater	
E Transitie-infrastructuur	Circle Multimodale corridor naar Stein	Elektrische transportverbinding tussen haven en locatie om modale overgang van weg naar water mogelijk te maken	✓
	USG H2-net en nationale verbinding	Tot plaatse H2 net en aansluiting op de nationale waterstofinjectiegraaf (2033)	
	USG/Circle C02-grid en nationale verbinding	Tot plaatse CO2 net en aansluiting op het nationale net voor CCS	
	USG/TenneT 380 kV verbinding	Netwerkuitbreiding nodig voor grootschalige elektrificatie	
	USG START	Vervangt een tweede CSN-ketel door groene-elektriciteit aangedreven gesmolten zout energieopslag	

Figuur 4. Prioritering van 13 projecten (12 aangemerkt als fundamenteel)

Overzicht van (belang van projecten)

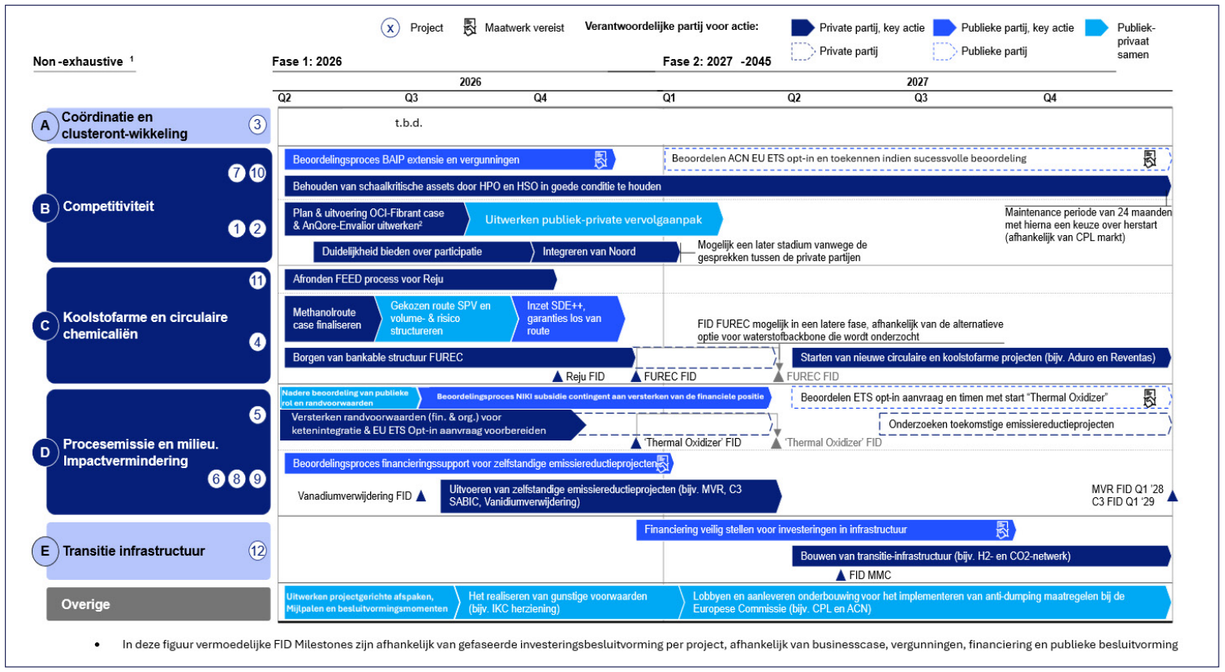
Rank is geen indicatie van volgordelijkheid binnen het clusterplan

Bouwstenen: Coördinatie en clusterontwikkeling · Koolstofarme en circulaire chemicaliën · Procesemissie en milieu. Impact-vermindering · Transitie-infrastructuur · Competitiviteit

Fundamenteel · Invloed: Laag — Hoog

Rank	Project	Cluster	Impact: Concurrentiepositie	Verduurzaming	Weerbaarheid	Urgentie	Maturiteit
1	Integratie Chemelot Noord A	Noord	+c.€40[1]mln margin uplift	N.v.t.	Verminderd kans op conflicten tussen partijen	Geen harde deadline genoemd	TRL: N.v.t. Project: deal/funding nog TBD
2	Integratie Chemelot Noord B	Noord	Lopende gesprekken				
3	Grondaankoop en oprichting SOB	Noord en Zuid	N.v.t.	N.v.t.	Verbeterd langetermijn investeringsklimaat	In afwachting tussen gesprekken provincie en DSM	TRL: N.v.t. Project: In onderhandelingsfase
4	RWE FUREC	Noord	N.v.t.	~375 kt CO2eq reductie p.j.[2]	Verlaagt afhankelijkheid van aardgas met >280 mln m³	In afwachting gesprekken tussen RWE en OCI	TRL: 8[3], Bijna commercieel inzetbaar Project: FEED moet nog worden uitgevoerd
5	Maine "Thermal Oxidizer"	Noord	N.v.t.	>98% N2O reductie (~350 kt CO2eq p.j.)	Borgt langetermijncontinuiteit van ammoniakketen	Geplande turnaround van huidige installatie in 2027	TRL: 9, Commercieel Project: Pre-FID en pending NIKI/Permits
6	ARLANXEO Vanadiumverwijdering	Zuid	N.v.t.	~240 kg vanadium/jaar minder naar Maas	Beschermt EU autonomie in strategisch EPDM	2028 limieten ~6x strenger en potentieel verlies license to operate	TRL: IEX 9 - commercieel, FerSol 4 - labfase Project: Pre-FID + FerSol test fase
7	Fibrant Optionaliteit CPL	Noord	Vermijdt ~€20mln p.j. structurele site-cost increase	N.v.t.	Beperkt import-afhankelijkheid van PA6	BAIP startdatum verplaatsen naar 1 juni '28 en einddatum naar 31 dec '29	TRL: 9, Commercieel Project: Standby
8	SABIC C3 stoomcompressor	Zuid	€26mln kostenreductie	~91 kt CO2eq reductie p.j + 1 m GJ p.j energie reductie	Drukt aardgasverbruik door lagere stoomvraag	Aansluiten op turnaround '31	TRL: 9, Commercieel Project: Standby
9	ARLANXEO MVR	Zuid	€2mln vaste stoomkosten-reductie p.j. vanaf 2035	~37 kt CO2eq reductie p.j + 240 kt p.j. Minder stoom	Beschermt EU productie van synthetische rubber	Geen harde deadline genoemd	TRL: 9, Commercieel Project: Standby
10	Behoud productie AS en Anon (pijpleiding)	Noord	Vermijdt ~€2m p.j. transport kosten	0 kt (21t) CO2eq reductie p.j	Beperkt import-afhankelijkheid van PA6	Geen harde deadline genoemd	TRL: 9, Commercieel Project: Pre-feed / vergunning fases
11	Reju polykatoenrecycling	Noord	N.v.t.	~147 kt CO2eq reductie p.j	Verspreidt vaste nutskosten over een bredere basis	EU IF- besluit okt'26	TRL: 7, Demo op praktijkschaal Project: FEED moet nog worden afgerond
12	Circle Multimodale corridor naar Stein	Noord	N.v.t.	~12 kt CO2eq reductie p.j	Borgt duurzame en robuuste site-logistiek	Belangrijke randvoorwaarde voor leef-baarheid van omgeving (verkeer)	TRL: 9, commercieel Project: FEED/conceptual engineering fase
13	Helix chemische recycling	Zuid	N.v.t.	>500 kt CO2eq reductie p.j.	Verlaagt afhankelijkheid van externe naphtha-aanvoer	Tijdslijn gekoppeld aan PPWR 2030 doelstellingen voor gerecyclede inhoud	TRL: 7, demo op praktijkschaal Project: Pre-FID, FID '27 verwacht

Figuur 5. Indicatieve roadmap

- In deze figuur vermoedelijke FID Milestones zijn afhankelijk van gefaseerde investeringsbesluitvorming per project, afhankelijk van businesscase, vergunningen, financiering en publieke besluitvorming